

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VI. An, & qualiter verum sit, quòd objectum suam malitiam non
transfundat in actum, nisi ut præcognitum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

ac honestè operor, quoties facio, quod conscientia irreprehensibiliter dicitur, *istud opus esse præceptum verâ lege Dei, & naturæ, si propterea facio, ut obediam dictæ legi*: sed in præsentî casu mihi conscientia irreprehensibiliter dicitur, esse præceptum verâ lege Dei, & naturæ, ut velim hîc nunc mentiri; ergo si hîc & nunc velim mentiri, ut obediam dictæ legi, bene ac honestè operor: hunc, inquam, syllogismum immeriò vocari à Muniessa cit. *stimulat. 3. q. 10. n. 85. falsissimum, & evidenter inevidentem*. Nam immeriò dicitur, dictam majorem universalem esse falsam; hanc enim falsitatem ibi non probat; & utique probatam supponit ex rationibus, quas ex eodem adduximus à n. 736. præsertim eâ ex D. Thoma: quòd *bonum fit ex integra causa*; at ex omnibus illis rationibus non tantùm non convincitur *evidenter inevidens*, sed nec ullâ ratione *falsitati obnoxia* ea major, ut constabit legenti responiones illis rationibus oppositas, præsentim n. 760. ad argumentum ex D. Thoma; ergo; sic in simili Terillus cit. q. 16. n. 40. Moya cit. q. n. 41.

772. Collig. 14. omnino negandum esse suppositum, quo nititur Muniessa cit. tum a libi, tum n. 89. quòd, *se Deus, ex suppositione conscientia irreprehensibiliter dicitantis, hîc & nunc esse mentiendum, homini sic erranti præciperet, ut mentiri velit, eo ipso malus esset*. Nam in dato casu *velle mentiri*, non modò non est malum, ut constat ex n. 758. sed reverâ præceptum, non absolute, sed solum ex suppositione erroris, ut diximus n. 765. Unde igitur esset malum, præcipiendò, quod in talibus circumstantiis non est moraliter malum. Hinc ad eam propositionem, quam toties repetit: *mentiri, & pejerare, idque velle taliter, est intrinsecè, ac per se malum*: respondetur: vel loquitur de voluntate mentiendi *concepta citra errorem*, vel *ex errore irreprehensibili*? hoc secundum dicere non potest, cum ipse n. 90. statim subjungat, *taliter esse per se malum, ut homo veri conscius id velle nequeat*: ergo solum procedit de casu, ubi quis *vellet mentiri conscius de malitia mendacij*, ergo ubi non est conscius, sed irreprehensibiliter judicat, *bonum esse mentiri*, velle mentiri in tali suppositione erroris, non est intrinsecè, ac per se malum.

Unde not. hæc duo esse valde diversa, 773. velle materialiter malum *in suppositione*, quâ est materialiter malum; & velle materialiter malum *in suppositione*, quâ non est materialiter malum malitiâ morali. 2. velle materialiter malum *in suppositione*, quâ est materialiter malum, importare omnino volitionem intrinsecè, ac per se malam malitiâ morali fundamentaliter tali; non autem *in suppositione*, quâ non est materialiter malum. 3. illud opus rectè dici *materialiter malum* malitiâ morali, fundamentaliter tali; quod *in nulla circumstantia, nisi conscientia irreprehensibiliter errantis, licitè eligi potest*. 4. esto ponas *mendacium* absolute esse ex se, ac intrinsecè malum morali, fundamentaliter tali; non tamen esse tale in suppositione conscientia irreprehensibiliter errantis, pro tali suppositione.

Ex his autem sequitur, esto *volitio mendacij extra suppositionem* conscientia 774. invincibiliter errantis, sit intrinsecè, ac per se mala *materialiter*, malitiâ morali, fundamentaliter tali; non tamen esse talem *intra suppositionem* conscientia irreprehensibiliter errantis, cujus ratio est ex dict. n. 762. nam ratione hujus circumstantia non dissonat rectæ rationi, quâ tali: secus eâ seclusâ: certum autem est, ex fine honesto velle opus in suppositione circumstantia, quâ non est materialiter malum, honestè concipi; ergo velle mentiri ad salvandam vitam proximi, in suppositione circumstantia, conscientia nimirum irreprehensibiliter errantis, potest tunc honestè concipi. Sed de hoc satis.

§. VI.

An, & qualiter verum sit, quòd objectum suam malitiam non transfundat in actum, nisi ut præcognitum?

P Muniessa cit. *stimulat. 3. q. 12. n. 775. 102.* ait: à multis ex axiomatico illo, sic indiscussè dicto, subinferri enormia absurda. 1. quia sic idem foret æquè in casu vincibilis, ac invincibilis erroris. 2. quia sic affectus *ex cognitione remissa* de malitia objecti non possent esse *intense* mali. 3. quia sic affectus amplectens malum *ut sic* (sine discrimine *levis*, vel *gravis*) esset peccatum, nec leve, nec grave; quia non præcogno-

73. præcognoscitur objectum, nisi ut malum, præscindendò à gravitate, & levitate malitiæ. 4. quia existimans suum affectum esse peccatum, sed non offensam Dei, reipsâ peccaret, sed non offenderet Deum. 5. affectus peccaminosi opinantium omnia peccata esse strictas injustitias contra Deum, coipso forent, non solum opinativè, sed reipsâ formaliter injustitiæ; quibus positis: in n. 102. ad finem concludit, non igitur ita crudè, pinguiq. Minervâ usurpandum est proloquium illud; quod tamen generaliter, & ut certum, & evidens, jactant idem Terillus, & Moya, & cum illis turba Modernorum. Hinc in num. statim sequenti, ait, illud sic esse distinguendum: objectum in actum non refundit suam malitiam, sicut nec bonitatem, nisi ut præcognitum, sumptâ particulâ ut comparativè, seu commensurativè, N. sumptâ particulâ ut requisitivè, C.

74. 776. Verum citatus Author impugnat illos Doctores, & Modernos generaliter usurpantes illud proloquium, seu axioma in sensu, quo nullatenus ab eis accipitur; nam in sensu illorum verissimè procedit, quin vel unicam etiam absurdi umbram admittere cogantur. Illius proloquij sensus est, quòd actus, ab objecto, nullam recipiat malitiam, vel bonitatem, nisi præcognitam; non autem, quòd suppositâ semel malitiâ, vel bonitate ab objecto, per sui cognitionem, quâ mediante influit, acceptâ, non possit ex aliis quoque capitibus, non influentibus objectivè, auferre in ea bonitate, vel malitia. Aliud enim est: actus nullam habet malitiam, vel bonitatem ab objecto, nisi præcognitam; & tantam solum, quanta est præcognita: aliud, actus ab objecto nullam habet malitiam, vel bonitatem, nisi ut præcognitam, seu nisi ea sit præcognita. Primum non dicit turba Modernorum; & conceditur falsum esse; secundum autem verissimum est, ut constabit ex responsis ad ea, quæ frustra ponuntur in contrarium.

777. Ad sequelas, quas vocat absurda enormia, in n. 775. & ad primam, quæ sic habet: si objectum non refundit in actum malitiam, vel bonitatem, nisi ut præcognitum, eadem ratio erit in actu elicito ex ignorantia vincibili, & invincibili; in utroque enim casu objectum est præcognitum, ut bonum, saltem negativè, nimi-

rum cum præcisione ab ejus malitia. Nam facilem habet distinctionem, concedendò actum in neutro casu habiturum malitiam ab objecto, in quod fertur; negandò, actum in casu ignorantia culpabilis non habiturum malitiam in causa voluntariè, ac culpabiliter admissa, ut jam alias dictum est. Quare distinguo eam sequelam: quoad malitiam ignoratam eadem erit ratio in actu elicito ex ignorantia vincibili, & invincibili, C. quoad malitiam, quam actus habet in causa culpabilis ignorantia, N. sequelam. Ad prob. & dist. antecedens: in utroque objectum est præcognitum cum præcisione malitiæ in objecto, sed non sine culpa ignorantia vincibilis, C. & præcisione malitiæ in objecto, & sine culpa ignorantia, N. ant. & conseq.

778. Ad. 2. ibid. & cum distinctione: sic affectus mali, provenientes ex cognitione remissa malitiæ in objecto, non possent esse intensivè mali ex ipso objecto ultra id, quod est præcognitum, C. non possent esse intensivè mali ex alio capite, N. sequelam. Actus elicitus ab humanitate Christi sunt infinitè boni, non ex objecto ut præcognito; cum & ipsum finitæ bonitatis sit, & cognitio eam finitè repræsentet; sed à dignitate subjecti operantis, quæ non requirit sui cognitionem, ut bonitatem actus in eum derivatam ab objecto intendat, cum non influat per modum objecti, ut pluribus ostendi in tract. de Incarnat.

779. Hinc notandum, bonitatem, vel malitiam actus, in eum transfusam ab objecto, ut præcognito, posse intendi ex aliis etiam capitibus, quæ non habeant rationem objecti, v.g. ex majori libertate, ex majori concupiscentia, vel voluntatis promptitudine, ex majori indifferentia voluntatis &c. quibus positis, quid quæso enormis absurditatis continet dictum, quòd affectus proveniens ex remissa cognitione de malitia objecti, non possit intensivè malus esse ex objecto; licet ex aliis capitibus intendi possit, si semel malitia in eum transfusa est ex objecto. Et ratio est; quia in causis physicis certum videtur, quòd in effectu non possit aliqua perfectio esse intensior ex vi causæ, in eum influentis, nisi secundum quod influit in eum; cur id non idem rectè dicetur de causis intentionalibus, seu non influentibus, nisi media sui cognitione, secundum modum, quo

in ea sunt; certè amor infiniti boni, finitè propositi voluntati ab intellectu, non nisi finitè bonus est ab objecto, licèt ex aliis capitibus intendi possit illa bonitas amoris.

780. Ad tertiam sequelam in eodem n. cit. de affectu amplectente objectum, *propositum ut malum præcisè*, quin repræsentetur gravitas, vel levitas mali, responsiones variæ sunt, ut videri potest apud Castropalaum P. 1. tr. 1. D. 1. p. 3. à n. 3. aliis volentibus, tunc peccari solum venialiter; aliis, mortaliter. Judico tamen in hac quæstione distinguendum, *an* in eo casu advertens objectum, quod agit, esse malum præcisè, *nullatenus attendens, seu cognoscens speciem mali gravis, aut levis*, aliqua ratione saltem tunc advertat, quòd hic, & nunc opus illud exercendò, *committat se periculo faciendi actum graviter malum, an non*; In primo casu censeo, committi tunc peccatum grave; quia tunc repræsentatur ei gravitas periculi. Nam periculum labendi *graviter*, est malum grave; & ita tenet Castropalus cit. n. 6. In secundo, probabilius judico, committi peccatum solum veniale; ita Navarrus, Lopez, Valentia, Salas, & alij apud Castropalaum n. 5. id, quod in *M. S. de Legibus* expressè docuit P. Henricus Herdinck, q. 3. *de causis excusantibus ab impletione legis*, de quo jam aliàs in præcedentibus. Ratio autem hujus est. 1. quia sic non est, unde talis actus defumat, vel accipiat rationem *gravis* mali; *non à malitia objecti*, quod liberè amplectitur, cum nullatenus ei repræsentetur objectum *graviter* malum, ut ponit casus; *non à periculo*; quia similiter nihil illi *de gravi* periculo proponitur. 2. si tunc peccaret graviter, deberet adesse *cognitio sufficiens* ad plenè consultandum, vel considerandum, atque deliberandum, consultatione, & deliberatione *requisitâ ad peccandum graviter*; atqui in dato casu non adest talis cognitio; probatur: in dato casu adest sola *cognitio de malitia objecti præscindendò, an sit leve, vel grave*; sed talis cognitio non est sufficiens ad dictam consultationem, ac deliberationem requisitam pro committendo peccato *gravi*; nam non omnis actualis cognitio de malitia objecti, tollit invincibilem ignorantiam, excusantem à *gravi* transgressione præceptorum; probatur: quia, cum lethali peccato dislo-

lutio amicitia divinæ, ac æterna pœna debeatur, non est par credere, tanto supplicio hominem absque perfecta, & plena consideratione fieri obnoxium tantæ pœnæ; ergo cognitio invincibilem ignorantiam, excusantem à transgressione mortali, tollens, debet esse talis, ex qua vel actû fiat, vel fieri possit, vel culpabiliter omitteretur, dum fieri poterat, & debebat, plena, atque perfecta obligationis, aut malitiæ objecti consideratio; talis autem non est cognitio proponens objectum *præcisè malum*. Ex dictis colliges, fieri posse, quòd quis, agnoscens opus esse malum, invincibiliter ignoret, quòd sit *grave* malum, si scilicet nihil illi proponatur, nisi ratio *mali in genere*, quin adsit ulla cognitio proponens *gravem obligationem inquirendi, vel à tali opere abstinendi*. Tum enim cognitio de malitia operis in genere, non sufficit ad consultationem, ac deliberationem, præviè requisitam, ut opus exercitum sit *graviter* imputabile ad culpam.

Dices: qui considerat malitiam non plena deliberatione, habet in se principium plenius considerandi; ergo si non consideravit, & cum illa imperfecta cognitione est operatus, reus erit mortalis transgressions præcepti; ergo notitia imperfecta malitiæ, vel obligationis potest tollere invincibilem ignorantiam à mortali transgressione excusantem. R. 1. N. ant. imperfecta enim illa notitia non est principium sufficiens plenè considerandi; quia plena notitia libera ex plena naturali debet oriri; dixi: *naturali*; quia deliberatio, aut consideratio non procedit in infinitum, versùs principia, aliàs nunquam inciperemus operari. Necessè igitur est, ad unam cognitionem naturalem pervenire, quæ non procedat ex consultatione, aut consideratione; sed sit illius initium. Ut ergo quispiam circa operis malitiam, aut bonitatem possit deliberare, opus est, ut occurrat aliqua cogitatio naturalis, cogitatio scilicet *non libera*, in nostra potestate non existens, quæ ipsius considerationis sit initium. Hæc autem, si non sit plena, non potest plenæ deliberationis esse fundamentum.

Resp. 2. in casu objectionis potentiam plenius considerandi neglectam, quia habuit leve principium, non posse dici nisi levem

levem culpam; ita Vasquez in 1. 2. d. 107. c. 4. *in fine*; hinc R. in forma: habet principium leve, C. grave, N. ant. & conseq. utramque. Ex quo inferes, quod ignorantia invincibilis antecedens, sive juris sit, sive facti, excuset omnino à culpa eum actum, cujus est causa; est S. Augustini l. 1. *retract.* c. 18. & l. 2. *de lib. arbit.* c. 18. Rationem sumit Sanctus ex natura voluntatis impotentis fugere, vel amplecti aliquid, quod prius actualiter non est cognitum; quia ut patet ex dictis, nec habitualis scientia, nec debitum sciendi potest influere in actum voluntatis, nisi præcognitum, in quantum præcognitum; ergo.

783. Ad quartam sequelam in eod. n. cit. R. *malitiam, & offensam* esse denominationes separabiles, & primam posse reperiri sine secunda, ut tradidi in materia de *Incarnatione*, ubi actum est de infinitudine offensæ, quam importat peccatum grave contra Deum; non autem leve; cum, ut ibi ex D. Thoma ostensum est, *offensa* dicat contemptum, & oppositionem cum amicitia Dei; *malitia* autem oppositionem solum cum lege; quo posito: dico, si quis invincibiliter ignoraret, opere malo, quod facit, graviter contemni, ac offendi Deum, & operantem reddi dignum rejici à Dei amicitia, opus illud malum fore *offensam* duntaxat *materialem*; sicut enim non ponit *formalem offensam Regis*, qui irreprehensibiliter ignorat personam, quam offentit, vel contemnit, *esse Regem*; sic nec ponit *formalem offensam*, qui irreprehensibiliter ignorat, opus, quod facit, esse contemptum, seu offensam.

784. Ad quintam sequel. in eodem n. cit. R. si quis putaret, peccatum, quod facit, *esse strictam injuriam contra Deum*, licet in re non esset (ut, si à Deo non prohibeatur, prout potest, *jure stricti domini*, sed tantum supremi Legislatoris) tale peccatum fore quidem *formalem injuriam* contra Deum *in affectu*, sed *non in effectu*; sicut Titius, qui copulatur uxori suæ, putans esse meretricem, quam ad scelus constituit, committeret quidem *formale adulterium in affectu*, sed *non in effectu*, ratione personæ, cui commiscetur.

785. Ad extremum hic nota, quod Muniesfa, ut defendat, *voluntatem mentiendi*, etiam conceptam ex irreprehensibili con-

scientia dictante, quod, si non vellet hic & nunc mentiri, verè peccaret contra veram legem Dei, & naturæ, non posse evadere bonam, & honestam, licet hoc faceret animò se subjiciendi divinæ legi sibi representatæ, in n. 101. postquam sibi sic objicit (*objectum non specificat actum voluntatis, nec suam in illum malitiam refundit, sicut nec bonitatem, nisi ut præcognitum, & prout per dictamen intellectus representatur, & objicitur voluntati, quæ de se ceca est: sed in dicto casu irreprehensibilis erroris non cognoscitur ab homine malitia mendacij; quin imò præsentatur, & objicitur voluntati bonitas, & honestas tunc mentiendi; ergo non malitia, sed bonitas sic representata refunditur formaliter in actum voluntatis, volentem tunc mentiri; ergo tunc est formaliter honesta*) quâ objectione proposita: in n. 103. respondere: dist. majorem: *objectum non refundit malitiam, vel bonitatem in actum voluntatis, nisi ut præcognitum, sumptâ particulâ ut comparative, seu commensurativè, nego, propter absurdam ingentia, quæ sequi vidimus ex isto sensu, superius relata: sumptâ particulâ ut requisitivè, id est, quod, ut actus voluntatis feratur in objectum, requiratur objecti præcognitio, concedo.* Deinde ad minorem similiter distinguit: in dicto casu erroris non cognoscitur ab homine malitia mendacij, *cognitione affirmante de mendacio eam malitiam, C. cognitione mendacij reipsa involentis intrinsecè malitiam suam objectivam, N. min. & conseq.*

786. Verùm hæc responsio totum argumentum, (solidè probans, *voluntatem mentiendi* in dato casu nullatenus esse malam, sed potius bonam formaliter) relinquit in suo vigore, ac insolutum. 1. quod termini distinctionis datæ majori, planè diversi sint à terminis, quibus distinguitur minor, ut constat responsionem recolenti. 2. quia sensus propositionis majoris, prout à Doctoribus, quos impugnat, usurpatur, est, quod, *ut objectum refundat in actum voluntatis malitiam, vel bonitatem, necesse sit ipsum non utcunque cognosci, sed cognosci, quod sit bonum, vel malum moraliter*; hunc porò sensum non attingit distinctio adhibita majori. Nam illi non dicunt, requiri, quod particula *ut* sumatur *commensurativè*, ut sensus sit, in actu non

non posse esse ullam, vel etiam majorem malitiam, aut bonitatem transfusam, quam sit ea, quæ proponitur à cognitione, ut constat ex dictis. Deinde non sufficere, si particula *ut* sumatur *requisitivè* tantum, prout explicat Muniessa, volens sufficere, cognosci objectum, *quod in se intrinsecè est malum*, videtur manifestum ex plurimis instantiis.

787. Sic copula *soluti cum muliere conjugata, vel moniali*, quam ille invincibiliter putat esse solutam ab omni vinculo conjugij, vel Religionis, *in se reverà continet malitiam adulterij, vel Sacrilegij materialis*; quia tamen, dum illi præsentatur mala moraliter, nempe solum fornicaria talis copula, quin ullo modo præsentetur *adulterina, vel sacrilega*, ea copula (etiam *requisitivè*, ut vult cit. Author) cognita, non propterea evadit formaliter adulterina, vel Sacrilega. Deinde aliud est, cognitio mendaciò *cognitione mendacij*, etiam cognitam esse *malitiam objectivam* mendacio intrinsecam; aliud mendacium esse cognitum *cognitione malitiæ*: sicut aliud est objectum aliquod ex motu progressivo esse *cognitum animal*, seu cognitione referente illud ad sensationem, & eadem cognitione etiam rationale esse materialiter cognitum, quâ verum sit, *rationale esse cognitum cognitione animalis*, seu *rationale esse animal cognitum*; aliud, rationale esse *cognitum cognitione rationalis*, seu cognitione illud referente ad discursum. Unde sicut non est verum, quod *cognitione animalis*, quod est rationale, cognoscatur *rationale formaliter*; sed tantum *identicè, ac materialiter*; sic non est verum, quod cognitione mendacij, quod est malum, cognoscatur malum formaliter, sed tantum *identicè, ac materialiter*. Ex his tandem concludo, posse quem habere invincibilem ignorantiam, quæ operantem excuset à peccato *gravi*, quin excuset ab *omni* peccato, etiam levi; ratio constat ex dictis à n. 780.

§. VII.

An ignorantia prius inculpabilis, talis permaneat superveniente scrupulo, vel dubitatione de bonitate operis?

788. **S**upponendum. 1. *ignorantiam*, quam quis patitur, posse *nunc* esse invincibilem, licet olim aliqua præcesserit in ho-

mine personalis culpa negligentia addiscendi ea etiam, quæ sunt juris natura; ratio sumitur ex dictis à n. 717. aliàs enim homo, qui contra conscientiam sic errantem semel peccavit (v. g. *omittendò mendacium tunc*, quando ex conscientia invincibili credebatur, esse *obligationem mentiendi*) non posset amplius concipere propositum non peccandi de cætero, omissione mandacij in talibus circumstantiis, si ob præteritam negligentiam voluntas mentiendi in dictis circumstantiis esset formaliter peccaminosa.

Suppon. 2. conscientiam invincibiliter errantem, licet inductam ex negligentia de præterito, nunc posse esse inculpabilem, & excusantem à peccato ad novam culpam imputabili, dum ex ea fit opus aliquod materialiter malum, non tantum ubi culpa præterita jam retractata est per penitentiam; sed etiam, si nondum retractata sit; sic Muniessa *cit. stimulat. 3. §. 15. n. 150.* Ratio est ex dictis in *precedentibus*.

Suppon. 3. *dubium*, seu *dubitationem* formaliter, & proprie sumptam involvere *suspensionem judicij circa objectum directè propositum*, quin intellectus illud neget, vel affirmet. Hoc ex duplici capite fieri potest. 1. quando pro neutra parte quæstionis propositæ (v. g. *an stella sint paris, vel imparis numeri?*) offerunt se rationes, quibus inclinatur intellectus in unam determinatè partem per assensum, vel dissensum. 2. quando quidem pro utraque parte contradictionis offerunt se rationes, sed ita, ut pro qualibet sint ferè paris momenti, & stantes pro una parte, per contrarias alterius quodammodo, & vicissim, infirmentur, ut intellectum determinent pro parte determinata.

Suppon. 4. fieri posse, quod intellectus reflectens judicet, se esse *dubium* circa objectum directum. Ex hoc autem fit, quod intellectus supposita tali reflexione, per varia judicicia consultans, quid in tali casu agendum, aut qualiter dubitans se gerat? dicatur habere *conscientiam dubiam*, in illis judiciis sitam; non autem, quod *conscientia* sit talis suspensio, seu carentia judicij. Nam conscientia est dictamen practicum, & quidem *judicativum*; dubitatio autem non est judicium, sed potius ejus *omissio*.

Supposit.